

BIEŁARUSKAJA

KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:

WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)

Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Bieł. KRYNICA“ kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—

5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cena abwiestak:

na 1-šaj staroncy 60 hr., 2 i 3 — 50 hr., na 4-aj —

40 hroš. — za radok drobnaha druku ū adnej špalci.

Kamunisty prašledujuć Bielarusaŭ.

Užo niekalki разоŭ my pisali ab tym, jak kamunisty prašledujuć Bielarusaŭ u Radawaj Bielarusi. Pačalosia z taho, što raptam wykryli nacyjanał-demokratyčny ŭchil u bielaruskaj ideologii u... literatury i takich wydatnych piśmieńnikaŭ, jak Zarecki i Aleś Dudar, sasłali na Sałouki, u najhoršuju rasiejskuju turmu, dzie užo ad troch hadoŭ znachodzićca wiedamy dramaturh Fr. Alachnowič, jaki nierazważna pierajechaŭ z Wilni ū Miensk, pawieruŭšy kamunistym, što jamu tamaka ničoŭha drennaha nia staniecca. Aprača taho byŭ зроблены „srožajšy“ wyhawar inšym bielaruskim paetam i piśmieńnikam, jak T. Hłyboki, Jakub Kołas, Janka Kupała i nawat... Ciška Hartny. Hetamu apošniamu ŭlaciela za toje, što budućy na lekcyi T. Hłybokaŭha, nie paprawiŭ jahonych „nacyjanał-demokratyčnych“ uchiłau, što chwaliŭ załatuju paru „Našaj Niwy“, jakoj u swoj čas byŭ supracoŭnikam i što, ŭrešcie, sam papaŭ u nacyjanał-demokratyčny ŭchil. „Звязда“ — orhan Biel. Kamunistyčnaj Partyi ū Miensku da taho raschadziŭsia, što zaklikaŭ „wiasci biazlitasnuju baraćbu, nia strymoŭwajućysia nawat prad izolacyjaj (značyć wastroham) tych siabraŭ partyi, jakija adchilajuć hieneralniju liniju kom. partyi ū kirunku warožych klas“.

Kamunisty nia tolki pawiali ataku na bielaruskich piśmieńnikaŭ i paetaŭ, jany wystupili tak-ža prociŭ bielaruskich kulturnych pracuŭnikaŭ i wučonych, jakija hrupajuca kala Biel. Akademii Nawuk u Miensku. I tak kamunistyčny hurtok (jačejka) B. A. N. (Biel. Akad. Nawuk) pa-standawiu wykinuć z Akademii na pieršy pačatak takich asob: 1, D-ra Trampowiča za toje, što jon wyražaušia tak: „sol našaj ziamli — heta Intelighencyja, jana jość twarcom našaj kultury, sunuć svoj nos u sprawy kultury proletarijat nia moža, bo nie padhatawany“. 2, prof. Bajkowa (aŭtara rasiejska-biel. słoŭnika) za toje, što jon służyŭ wierna caru, niemcam i palakom, a ciapier staŭ na słužbu da bałšawikoŭ. 3, prof. Ščekacichina za toje, što jon pašwiaciŭ siabie wywučeńniu daŭniejšaha bielaruskaha malarstwa i relihijnej kultury. 4, prof. Zamocina, jak byŭšaha denikinca. 5, prof. Smoliča, jak b. siabru Bielaruskaj Rady i arhanizatora bielaruskich lehijonaŭ u Polšcy. 6, prof. hieohrafa Azbukina, jaki ćwierdziŭ, što adna časć Bielarusi znachodzićca pad akupacyjaj Polšcy, a druhaja časć pad akupacyjaj R. S. F. S. R. (Rasiei). 7, prof. Ćwiatkowa za toje, što byccam kaliś supracoŭničaŭ u niejkej prawaj haczecie. 8, prof. Losika za toje, što zajmajecca zachodnickaj nawukaj i studyjuje polskich historykaŭ i h. d.

Jak bačym, litanija „prastupnikaŭ i prastupleńniaŭ“ nie maŭaja, a lik ich z kožnym miesiacam pawialičywjajecca. My nia budziem tut razbirać usich hetych abwinawačańniaŭ, jakija kidajuca kamunistyčnaj „jačejkaj“ B. A. N. prociŭ zasłužanych dziejačoŭ na niwie bielaruskaj kultury. My peŭny, što niekatoryja z ich abapiorty na danosach, inšyja biaruć pačatak u wuzkaj kamu-

nistyčnaj ideologii, jakaja bačyć „kontrewolucyj naść“ nawat u tym, što Biel. Akad. Nawuk świat kawała 400-hodzle bielaruskaha druku i što wydała z hetaj pryčyny wialikuju knihu, jakuju kamunistyčnyja hazety nazywajuć z pahardaj „pu-chłaj“(1), a inšyja iznoŭ zakidy takija naiŭnyja, što sapraŭdy prypaminajuć prykazku pra taho kija, jakoha šukajuć, kab mahčy ŭderyć. A kali zachočaš ŭderyć, dyk kij zaŭsiody znojdziecca...

Dy nia tolki ū halinie kulturnaj pačaŭsia prašled Bielarusaŭ, jon prawodzićca tak-ža ū halinie ekanamičnaj. Kamunisty raptam adkryli „prawy ŭchil“ uradu B.S.R.R. u ziamielnaj palitycy. Bačycie, bielaruski kamisar ziemlarobstwa — Pryščepaŭ prawodziŭ chutarnuju i pasiołačnuju palityku h. zn. dzialiŭ ziamlu na chutary i „ad-ruby“ i razsiałaŭ wialikija wioski na małyja pasiołki, a nie prawodziŭ kamunistyčnych „kołcho-zaŭ“ i „sawchozaŭ“, (kalektyŭnych sawieckich haspadarak). Pryščepaŭ „sahraŭyŭ“, bo ćwierdziŭ, što ū Mienskaj i Mahiloŭskaj akruzie sialanie žadajuć pierachodzić na pasiołki, a ū Aršanskim i Wiciebskim akruhach — na chutary, woś Pryščepaŭ hetym „żwihnau“ prawilnuju liniju kamunistyčnaje palityki, jakaja imkniecca nie da padzinočnych haspadarak, a da kamunalnaj supolnaj haspadarki. Kamunisty za hetaje wielmi mocna nasieli na Pryščepawa i jon pad naciskam byccam „pryznaŭ swaje pamyłki“ wydaŭ jašče 15 kamunistych, jakija precawali ū Kamisariacie Ziemlarobstwa i ŭsie jany paciahnuty da adkazaŭ za „prawy ŭchil“. Na miesca Pryščepawa naznačany nowy kamisar, niejki Račycki. Jon ma-je prawodzić kamunistyčny sposab haspadarki na siale.

Woś jakimi sposabami wykidajuć Bielarusaŭ z dziaŭžauŭnych stanowišč. Maskoŭskija kamunisty prydušyli ich biaz niejkej litaści. Tym bole, što pawodle apošnich wiestak, lik bielaruskaj kamunistyčnaj partyi nie pawialičywjajecca, a pamianšajecca. I tak, wykinutych z partyi apošnim časam było kala 20—25 proc. — značyć čačwierťaja časć usiej kamunistyčnaj partyi, tymčasam pryniatych wielmi mała, bo tolki 350 čalawiek za pieršaje paŭhodździe s. hodu. Treba adznačyć, što Bielarusaŭ u „bielaruskaj“ kamunistyčnaj partyi zaŭsiody była mienšaść (kala 38—40 proc.), dy i tyja bajalisia akazacca na sabrańniach pabielarunku, kab nie ściahnuć na siabie padazreńnia ū šowinizmie i „nacyjanał-demokratyčnym“ ŭchile. Adnym słowam kamunistyčnaja Maskwa pałażyła na Bielarusi swaju ciazkuju ruku, tak sama jak daŭniej kłała carskaja. I nia tolki ū Rad. Bielarusi maskoŭskija kamunisty prašledujuć Bielarusaŭ, heta robicca pa ŭsiej terytoryi wialikaj Rasiei. Dokazam taho moža być apošni ahulny spis nasialeńnia pa ŭsim Radawym Sajuzie. Woś-ža zahranicami Rad. Bielarusi naličyli ŭsiaho 721 tysiaču Bielarusaŭ — i heta ŭsich: i ū častkach Bielarusi, akupawanych Rasiejaj (Smalenščyna—7 pawietaŭ, Wiciebsščyna—3 pawiety, Branščyna—5 pawjetaŭ) i na Kaŭkazie i ū Sibiry i pa ŭsich

Kanhres nacyjanalnych mienšaściau.

Užo piaty hod, jak u Żeniewie žbirajuca pradstaŭniki nacyjanalnych mienšaściau. Ad samaha pačatku hetyja kanhresy žwiarnuli na siabie ŭwahu palityčnaha światu, a pieradusim tych nacyjanalnaściau, jakija apynulisia „u mienšaści“ pad čužoju ŭładaju. Hetymi kanhresami zainteresawalasja i bielaruskaja hramadzianstwa, adnak adnamysnaści ū pohledach u nas nia było. Adny wiascili wialikuju wahu hetych kanhresaŭ i zaklikali brać udziel u ich, kab i bielaruski hołas byŭ čutny na ŭwieś świat, a druhija hani-li, kažućy, što z hetych kanhresaŭ mała karyści i admaŭlalisia ad supracoŭnictwa z imi. Zatym uwažajem, što hetu sprawu treba wyświatlić i kali užo nia možna pryjsi da niej kaha adzi-naha pahladu ū sprawie adnosin da kanhresaŭ nac. mienšaściau, to kab sprawa była jasnaju. Zatym padadziom tut karotki historyčny narys kanhresaŭ nac. mienšaściau, razam z hetym abrysujem mety i imknieńni kiraŭnikoŭ hetych kanhresaŭ i ŭdział u ich bielarusaŭ.

1.

Pieršy kanhres nac. mienšaściau adbyŭsia ū kastryčniku 1925 h. Pačynelnikami byli niemcy. Jany manilisia prez kanhresy zhurtawać usie niamieckija mienšaści razsypanyja pašla wajny pa rožnych dziaŭžawach. Ale nie adny niamieckija mienšaści mieli na ŭwazie inicyjatory kanhresaŭ: jany chacieli pryciahnuć da idej abjadnańnia i inšyja mienšaściowyja hrupy, jakich ci mała apynulasja ū rožnych dziaŭžawach, skrojenych u Wersali z rožnych narodaŭ. Pieršymi ad huknulisia Wenhry, żydy i sławianskija mienšaści, potom dełučylisia i inšyja narody. Miescam kanhresaŭ była wybrana Żenewa—horad usich waźniejšych źjezdaŭ i stalica Lihi Narodaŭ.

Jak my užo kazali, sławianskija mienšaści (bielarusy i ŭkraŭincy) zaraz-ža adhuknulisia na zoŭ da abjadnańnia. Ale mieli swaje zaściorhi. Treba wiedać, što inicyjatory mienšaściowych kanhresaŭ pastandawili takaje prawila, što da abjadnańnia ū kanhresach mohuć naležać tolki tyja mienšaści, jakija zhadžajuca z swajej dolaj i pakidajuć usiakuju dumku stwareńnia addziel-na swajej ŭłasnej dziaŭžawy. Bielarusy i ŭkraŭincy adrazu, na samym pačatku, zajawili, što jany imknucca da niezaležnaści, da stwareńnia swajej dziaŭžawy, bo jany na swajej terytoryi nie stanowiąć mienšaści, ale stanowiąć bolšaść

wialikich haradoch... U pahraničnych z Rad. Bielarusij pawietach: Surazskim (Čarnihaŭščyna) i Kraśnienskim (Smalenščyda) u 1897 hodziu, pawodle carskaha spisu było Bielarusaŭ 70—90 proc., a ciapier pry bałšawikoch tolki 2 proc. Kamunisty kažuć, što tam ludzi nia choćuć pisacca Bielarusami, ale pišucca Rasiejcami. Tak, my tut pad Polščaj dobra wledajem hety skaz; i nam Palaki časta haworać: nu što-ž, nia choćuć pi-sacca Bielarusami, a pišucca palakami — što-ž my paradzim...

Z usiaho hetaha wypływaže dla ŭsich Bielarusaŭ, jak dla tych, što tutaka pad Polščaj, tak i dla tych, tamaka, pad Sawietami, što nihto nam nia daść wyzwaleńnia i lepšaj doli, jak tolki my sami. Treba nadziejacca na swaje ŭłasnyja siły, bo niezaležnaść i lepšaja dola nie dajecca, a bja-racca...

i zatym jany nia mohuć pryniać prawilaŭ kanhresu ŭ hetaj sprawie. Kanhres ničoha jasnaha ŭ hetaj sprawie adkazać nia moh i zatym, ŭžo ad samaha pačatku, h. zn. ad 1925 hodu, biełarusy i ŭkraińcy złożyli zajawu, što jany pryjechalali na kanhres tolki ŭ roli nahladčykaŭ i dziejnaha ŭdziału ŭ kanhresie prymać nia buduć.

Hetak ciahnułasia aŭ da 1928 hodu. U prachahu ad 1925 da 1928 hodu adbyłisia wialikija žmieni ŭ žyćci kanhresaŭ. Hetyja žmieni byli зроблены polskaj palitykaj.

Polšča, ad samaha pačatku kanhresaŭ nac. mienšasćciaŭ, hladziela na ich krywym wokam. Pryčyn hetaha byli dŭwie: a) pawadyrstwa niemcaŭ na kanhresach i b) wialiki lik nac. mienšasćciaŭ u Polšcy. Polskaja palityka bajałasia, kab niemcy nie zarhanizawali nac. mienšasćciaŭ u Polšcy da jaje aŭstabileńnia, abo nawat i padzielu. Zatym polskaja palityčnyja kruhi wystupili wielmi enerhična protiŭ hetych kanhresaŭ, starajučysia pieraskodzić u ich pracy. Adnak heta nie ŭdałasia, Tahdy polskaja palityka pajšla na toje, kab sarwać hetyja kanhresy. Z tej metaj ŭžo na druhim žježdzie ŭ 1925 h. palaki nia prymajuć udziału ŭ arhanizacyi kanhresu. Kali j heta nie pamahło, dyk polskaja delehaty jechali na treci kanhres (1927 h.) z rašućym namieram dać heneralny boj. Akazijaŭ da hetaha boju było nia pryniaćcie na kanhres adnej mienšasćci, jakuju polskaja palityka wielmi apiakawałasia, imien-na Fryzaŭ z Niamieččyny. Kali Fryzaŭ na kanhres nie dapaściłi, palaki pakidajuć kanhres, ciahnućy za saboju inšyja mienšasćci z Niamieččyny (duncaŭ i wendaŭ). Usia sprawa z fryzami, jakaja narabiła stolki šumu i specyjalna razdźmuchana polskimi hazetami, była padniata i wykarystana polskaj palitykaj, kab pieraskodzić niamieckaj palitycy.

Adnak i wychad palakaŭ z kanhresaŭ mała pamoh ichniaj palitycy. Miejsca palakoŭ u arhanizawańni kanhresaŭ zaniatali ŭkraińcy (pobač z niemcami, żydami i wenhrami)—i sprawa pajšla swaim čaradam, a nawat jašče dalej, bo kanhresy zyšli z stanowišča lojalnaści pierad dziaŭžawaj, a dazwolili brać udział u kanhresach nawat tym mienšasćciam, jakija jšli na addziialeńnie ad dziaŭžawy... U 1928 h. ŭkraińcy i—choć niezdecydawana—biełarusy pryniali ŭžo udział jak čynnyje siabry kanhresu, pakidajućy rolu abserwatoraŭ, u jakoj dahetul znachodziliŭsia. Ukrainiec Lewicki (staršynia UNDO) pračytaŭ deklaracyju, u jakoj jasna wyraziŭ imknieńni ŭkraińskaha narodu, što pad Polščaj, da niezaležnaści.

Zatym kanhresy, pašla wychadu palakoŭ,

nia tolki nia stracili na značeńni, ale jašče bolej prabudzili zainteresawańnie ŭ palityčnym świecie sprawami nac. mienšasćciaŭ. Nacyjanalnymi mienšasćciamy pačala interesawacca nia tolki presa i hramadźanstwa ŭsich krajoŭ, ale i Liha Narodaŭ. Tut polskaja palityki zrazumieli, što, wychodziaćy z kanhresaŭ, prajhrali. Tahdy pačalaŭsia rabota ŭ tym kirunku, kab padmacawać stračanyja ŭplywy na kanhresach.

Kab dapiać swaje mety, polskaja palityki pastanawili wykarystać rasiejcaŭ i ukraińcaŭ—polonofitaŭ (ukraińskuju sanacyju). Žjezd rasiejcaŭ byŭ naładžany nie ŭ Wařawie, a ŭ Ryzie 20—21 žniŭnia (zaraz pierad kanhresam nac. mienšasćciaŭ, jaki sabraŭsia 26 žniŭnia) i na tym žježdzie była pryniata rezalucyja, što „žjezd pryznae kaniešnym, kab na kanhresach nac. mienšasćciaŭ byli pradstaŭniki ad usich rasiejskich mienšasćciaŭ, jakija jość na žježdzie.“ Pašla pryniaćcia rezalucyja stała jasnym, što rasiejcy na kanhres pajeduć z usich krajoŭ—i praŭda—ich pryjechała na sioletni žjezd aŭ 6 čaławiek.

Ale mała było rasiejcaŭ. Wysłali na sioletni kanhres i pradstaŭnika ŭkraińskaj sanacyi ŭ asobie pasła ŭ Sojm—Bohusłaŭskaha. Sami palaki i na hety raz ŭ kanhresie udziału nia brali (trudna-ž tak skora pryznacca da swajej pamyłki!), adno prysłali nahladčykaŭ, pamiž katorymi byli widnyja palityki „rečaznaŭcy“ u sprawach nac. mienšasćciaŭ, jak naprykład p. Paprocki, redaktar „Spraw Narodowościowych“. Ale i ciapier polskaja palityka pacierpieła niaŭdaču. Praŭda, rasiejcaŭ pryniali na kanhres, ale ŭkraińca-polonafila Bohusłaŭskaha na kanhres nia puściłi, chacia jaho wielmi rašuća paddziaržali ŭsie 6 rasiejskich delehataŭ... Zatoje ŭkraińca Lewickaha vybrali ŭ prezydyjum kanhresu. Palaki winawaciać u swajej niaŭdačy ukraińcaŭ i niemcaŭ...

Woś hetak pradstaŭlajecca historyja i tajomnaje zakulisnaje „chodańnie“ za ŭplywy na kanhresach pamiž polskaj palitykaj i niamieckaj. Palaki bajacca ŭplywaŭ kanhresaŭ na sprawy nac. mienšasćciaŭ i staraŭsia, kali ŭžo nie zaŭładać kanhresami, to prynamsia spynić hetyja ŭplywy.

Jakija-ž idejnyja asnowy hetych kanhresaŭ i jakaja ich palityčnaja platforma? Ale ab hetym druhim razam.

Z hazet.

Niaŭžo heta praŭda?

U niekatarych wařawskich hazetach (npr. „Polska“ z 22-a 9. s. h.) zjawiłasia wiestka, što biełaruskaje polonofilskaje T-wa „Praświeta“ wyniesła rezalucyju, kab Polšcy byli addadzieny byŭšyja niamieckija kalonii. Niaŭžo heta praŭda? Kali praŭda, dyk niaŭžo „Praświeta“ nia maŭe inšaje raboty, jak razdawać mandaty na niamieckija kalonii i zajmacca takoj „wysokaj“ palitykaj? A dzie sapraŭdnaja aświeta?

Z Bielaruskaha žyćcia.

PAD POLŠČAJ.

„Biełaruskaja Krynica“ hraždankaj. Centralny Kamitet Bielaruskaj Chryścijanskaj Demokracji, dziela šyrejšaj lučnaści z bolšaj častkaj biełaruskaha narodu, jakaja ŭżywaŭe hraždanku i dziela aznajamleńnia z hraždankaj taje častki biełaruskaha narodu, jakaja ŭżywaŭe łacinku i kab suproć stawicca imknieńniam ŭwiadzieńnia ŭ biełaruskaju pismoŭni polskaj abecedy, jakuju ŭwodzić lemantar L. Majeŭskaha, — pastanawiu wydawać „B. Krynicu“ łacinkaj i hraždankaj. Ad hetaha času „B. K.“ budzie wychodzić dwa razy na miesiac łacinkaj i dwa razy hraždankaj. Nastupny numar, jaki wyjdzie kala 25 h. m. budzie wydany hraždankaj.

Ks. D-r Rešeć „w stanie spočynku“. Jak my dawiedywasia, wiadamy biełaruskim dziejać ks. dr. Rešeć polskimi dziaŭžawymi ŭladami pastaŭleny ŭ stan niačynny. Wykanańnie hetaha zahadu daručana wilenskamu arcybiskupu. Pastaŭleńnie ŭ stan niačynny aznačaje toje, što ks. d-r Rešeć nia moŭa zajać nijakaha adkaznaha stanowišča. Cikawa, jak wykanaŭe heta arcybiskup? Ale, peŭnie-ž, pastarajecca!

Žmiest memoryjaŭ Bieł. Pas. Klubu ŭ Lihu Narodaŭ. Jak dawiedywasia, memoryjaŭ Bieł. Pasolskaha Klubu ŭ Lihu Narodaŭ, ab jakim my pisali ŭ prošłym numary, zaklučaje woś taki žmiest.

Žyćcio biełarusau pad Polščaj:

1) u halinie ekanamičnaj, dzie žwierniena ŭwaha prad usim na polskaje asadnictwa, kolonizacyju i adnosiny polskich ŭladaŭ da biełaruskaj kooperacyi;

2) u halinie narodnaj praświety, dzie pradstaŭleny adnosiny polskich ŭladaŭ da biełaruskaha školnictwa i naahŭ biełaruskaj narodnaj praświety;

Hutarki ab škole.

Chto čytaje „B. K.“, toj znaŭe majo prožwišča. Ja nazywasia Dziadźka Marcin. Hetak mianie nazywasia u wioscy. Pisaŭ ja kališ hutarki ab Baradzienickich padziejach, ale ad tej pary ničoha nia pisaŭ, bo nia mieŭ času.

Woś ciapier, kali končyłasia rabota na poli, a taksama pakončyŭ balšynu šyć boty, chaču napisać niekalki sloŭ ab szkołach. Školnictwa mianie cikawić, bo i ja kališ chadziŭ u mas-koŭskuju školu.

Adnojčy zachadžu da Stasiuka Palusiowaha, majho susieda, i adrazu kinułasia mnie ŭ wočy nia bywałaje ŭ jahonaj chacie žywišča. Z zdziuleńnia prosta aŭ wočy wytarašcyŭ. Hladžu, aŭ cely stoł zastaŭleny hlinianymi: konikami, sabačkami, kačkami, ptuškami, haršočkami i inš. rečami. Aŭ wočom nia wieru, — što za chwaro- — pytaŭ Stasiuka — ci nia dumaješ ty zrabicca hančarom, ci nia dumaješ ty handlawać hetymi cackami? Jon aŭ zahataŭ z majho ždziuleńnia i pytańnia. Jak handlawać, našto, — hetaž majo dzieci — školniki narabili tolki zabawak, im wučyciel prykazaŭ, bo jany z hetaha pradmieta majuć „niedostatečnie“.

— Woś, dyk štuka, ci-ž was hetaha wučać u škole? — pytaŭ ŭ bolšaha chłopčyka.

— A jak-ža, kali nia budzieš umieć konikaŭ i sabačak lapić z hlíny, to ŭ nastupny addzieł nie prapustić, — adkazaŭ chłopčyk. „Nia waŭna-a-a“, skazaŭ ja praciažna. — Wo, kab jaje nahłaja, wo nastali časy mudraści, daŭniej u škole wučyli hramaty, a ciapier konikaŭ, dy sabačak lapić. Świet pasuwajecca wialikimi krokami napierad, robić roŭnyja wynachody: mašyny, aeroplany, radyja i inšyja chimičnyja wynachody, a našych dziełak u taki wiek wynachodaŭ i wialikaha kulturnaha raŭwićcia, wučać hlínu miasić. Nia ŭžo-ž tak u waŭsich polskich szkołach, jak u našaj; nia daj Boŭža, kali ŭsiudy tak.

Aprača taho časta bački žalacca, što nia mohuć nabracca hrošej dziełak na papleru, bo ŭ škole zahadywasia wystryhać i kleić roznuju niabylicu z papieru.

A da čaho-ž dawodzić himnastyka. Ja protiŭ himnastyki nie wystupaju, jana patrebna, ale nie ŭ takim liku.

Adnaho razu čuju kryk u sadzie. Ja kinuŭ šyć boty, dy tudy pabieh pahladzić chto i čaho kryčyć. Aŭno baču wiści na jabłyni Adolfa Chwieščankaŭ ŭščamiŭšysia nahoj miŭ dwuch sukoŭ. — Čaho-ž ciabie tut niemać upiora, čaho ty tut łaziŭ? Zakryčeŭ ja na jaho, jabłynaŭ ŭžo niama, wosień? — Ja, ja dziadziačka, rabiŭ himnastyku, nas u škole wučać himnastyku. Toj wučaŭ, katory dobra robić himnastyku dastaje naharodu (padarki), a taho, katory nia ŭmieje — karajuć. — Była-b table naharoda, kab nia ja; pawiešaŭsia-b i končana sprawa.

A časami hetyja himnaściory, jak woźmucca rabić himnastyku z pałkami ci z kamieńniemi, to nie adnamu haspadaru šyby pawybiwasia i sabie narobiać siniakoŭ pad wačyma.

Niešta dla mianie staroha niezrozumiełaje. I tolki na takija štuki zdolnyja hetyja „studenty“, a hramaty nia znajuć ani ŭ niuch.

Zdajecca, što kala Sw. Piatra prysłała maja plamieńnica piśmo z Wilni. Sam ja pračytać nia ŭmleju, bo papolsku nia wučyŭsia. Dyk woś, dziela pračytańnia hetaha piśma, paklikała maja Paŭlina Juziu Ihnalewaha, jaki končyŭ 6 addziełaŭ „Školy Powszechniej“. Woś jon i sabraŭsia da čytańnia. Čytaŭ jon čytaŭ i kraktaŭ, i stahnaŭ biedny, i na much narakau, što pieraskadžali, sadziučysia na łob. Jon i tak, i siak i z adnaho kancu pačnieć, i z druhoha, i ŭsio ničoha nia wychodzić. Paŭlina z nieciarpliwaści kinuła słuchać, dy pašla swinieŭ karmić, a ja z „hramaciejam“ zastaŭsia.

Jon čytaŭ, a ja słuchaŭ i abodwa my ničoha nie dawiedaliŭsia, što pišycca ŭ piśmie, ad-

nak tak spacieli, byccam kasiŭšy ŭ haračy dzieł.

E, — kažu, synok, was nawučyli harški lapić, papieru stryhcy, himnastyku rabić, a nia hramaty. Jon zastydaŭsia, biedny, i pašoŭ. Praz niejakiš čas zachodžu da Paŭki Wincukowaha. Čuju jahonaja Aniela wučyć dziaŭčynku katachizmy.

Daŭniej, pry ks. Šutowiču dzieci wučyliŭsia paciery i katachizmy ŭ rodnej mowie, a ciapier, pry polskich ksiandzoch, choć ani sloŭca nie rozumieješ, ale musiš adkazywać papolsku, bo inakš nie dapaścić da pieršaj spowiedzi.

Dyk woś, Aniela i pytaŭe: skaŭy Janinka „Co trzeba učynić, kab być zbawionym?“ Zapytanaja adkazywaŭe: „Kab być zbaŭlonym treba pastukać u dźwiery biazdobrych lučynkaŭ“. Što za licha, dumaju sabie, na što-ž stukać u dźwiery lučynkami?! Matka zadaje jašče pytańni: Skaŭy „siem gžečaŭ hłuŭnych?“ Dziaŭčynka z razhonam adkazywaŭe: 1. Spichać, 2. Pakomkać, 3. Pačyścić, 4. Zabrać, 5. U chleŭ, 6. Abžargać, 7. Laniŭstwa ŭ družbie boŭŭ. — A tut-ža, što za hłupstwa! Zapytaŭ ja ždziuleńny, čamu ty Janinka tak adkazywaŭeš, chto ciabie tak nawučyŭ? — Wučyciel u škole — adkazywaŭe.

Dyk woś z hetaha bačym, jak našy dziełki karystajuć z čuŭŭj školy; kalečać čuŭŭju mowu i zaciámniajuć swoj rozum.

Bačacy płady pracy našych dziełak, jakija wynosić z čuŭŭj školy, dyk prosta śmiešna, ale adnačasna i plakać chočycca, bo da čaho-ž jany ŭ pryšasćci buduć zdalnyja!

Bački pawinny na heta žwiarnuć uwahu, bo dalek nie mahčyma zastawacca ŭ ciemnacie. A aświacić našych dziełak i wychawać na dobrych hramadźian našaha kraju zmoŭa tolki rod-naja szkoła.

Kali budu mieć čas, to jašče napišu ab čuŭŭj škole, bo jość materjał.

Dziadźka — Marcin.

3) u halinie życia religijnego, dzie przedstawia adnosiny da prawasłaŭnej carkwy i białoruskości u katolickim kaściele;

4) u halinie dziejności samaŭradaŭ, dzie przedstawia pałażennje samaŭradaŭ i adnosiny administracyjnych uładaŭ da wybranych u samaŭrada białorusaŭ;

5) u halinie dziejności administracyi, dzie żwierniena ŭwaha na adnosiny polskich ŭradoŭcaŭ da białoruskaha nasielnictwa. Memoryjał zajmae 13 staronak maŭsanna druku.

Pakwitawańnie ab atrymańni memoryjału Lihaj Narodaŭ. Białoruski Paŭolski Klub 7 h. m. atrymaŭ ad sekretarjatu Lihaj Narodaŭ pakwitawańnie ab atrymańni memoryjału.

Pasiedzańnie Centralnaha Ŭradu Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury. 6 h. m. adbyłosia pasiedzańnie C. U. Bieł. Inst. Hasp. i Kultury, na jakim abhawarywalisia sprawy technicznaha wykanańnia ŭskolnaj kompanii i pastanoŭlena ŭwieducenia da ŭsiech hurtkoŭ Bieł. Inst. H. i K., wysyłaŭcy adpawiednyja instrukcyi i druk, dzieła paŭreńnia dziejności ŭskolnaj, padawańnia ŭskolnym inspektarom deklaracyjaŭ na białoruskuju ŭradowuju ŭskolu.

Na hetym pasiedzańni pastanoŭlena dakupić dzieła papaŭnieńnia biblioteki knih i atkryć bibliotekę czytelni u asobnym pamieścianiu, jako-je Centr. Ŭrad Instytutu naniaŭ i adremantawaŭ u domu Nr. 1 przy wulicy Ludwisarskiej na drugim pawierchu nad białoruską kniharnią „Pahonia”. Uwachod u bibliotekę czytelni budzie praz kniharnię „Pahonia”.

Białoruską kniharnię „Pahonia” przy wulicy Ludwisarskiej Nr. 1. Białoruską kniharnię „Pahonia” u minulem tygodniu pieraniesiena z wulicy Zawalnej 7 u pamieścianiu przy wulicy Ludwisarskiej Nr. 1.

Arhanizacyja białoruskiej młodzi—T-wa Białoruskiej Młodzi „Budučynia”. Jak dawiedywasia, redakcyjna kalehija časopisi „Шлях Маладзі” — Najdziuk. Bahdanowič, Šutowič, Tumaš, Pieciukiewič, Tarasewič i inšyja, jak inicjatywna grupa, apracawali ŭžo statut dla arhanizacyi białoruskiej młodzi pad nazowam — T-wa Białoruskiej Młodzi „Budučynia” i padajuc adpawiednym uładam dzieła lehalizacyi. T-wa Białoruskiej Młodzi „Budučynia” astajecca tolki witać, jak nowuju arhanizawanuju adzinku na niwie białoruskaha adradźennia z toj nadziejai, ŭto wyniki pracy hetaj arhanizacyi dla białoruskaha narodu buduć karysny.

Wodhuki kupalskaha wiečaru u Šutawicach, Ašmianskaha paw. Jak wiadoma našym czytaćom, bo my ŭžo ab hetym pisali, u Šutawicach siołeta adbyłosia wielmi ŭraćysta kupalski wiečar. Woś ciapiet my dawiedywasia, ŭto inicjatory kupalla u Šutawicach; braty Żabinskija — Antoni i Janka, i braty Šutawiczy — Janka i Wajciech pakarany administracyjnej ułady na 10 zł. za byccam nie aŭclarożnaje abychoďzańnie z ahniom (u Kupalski wiečar raskładali ahon u lesie).

Reć jasna, ŭto pakaranyja, suproć hetaj kary padali opelacyju u Sud.

Z STUDENSKAH ŻYCIA.

Spektakl-wiečaryna. 28 minula miesiaca Białoruski Studenski Sajuz u Wilni ładziŭ u sali Wilenskiej Białoruskiej Gimnazii spektakl-wiečarynu. Adyhrany dwa scenicznyja twory: „Strach Życia” Fr. Alachnowiča i „Michałka”.

Scenicznyja twory wykany dawoli dobra. Ludziej na spektakli było ŭmat, asabliwa młodzi.

Lekcyja u Bieł. Studenskim Sajuzie. U niadzieli 6 h. m. Białoruski Studenski Sajuz ładziŭ lekcyju (referat), jakuju praćytaŭ student St. Stankiewič na temu: „Mety Białoruskaha Studenstwa.” Żmiejst referatu nie adpawiaŭ zahaloŭku referatu, bo prelehient badaj ŭto ničoha nie kazaŭ ab metach biał. studenstwa, a tolki biezpadaŭna nazywaŭ ŭsio starejsze biał. hramadziaństwa hnilom. Hetkaja „mudraść” prelehienta, reć zrazumiełaja, duża karysna polskiej sanacyi.

Jak ideologiju prelehient wyraziŭ „Białorus u poŭnym jaje raźwićci,” nia kaŭcy jakaja Białorus.

Zusim słusna hety referat wyklikaŭ wostruju dyskusiju, bo ideologija studenstwu nia była jasna prelehientem przedstawiona.

U dyskusii aprača kirunku sanacyjnaha wyjawilisia jaŭże dwa.

Stud. J. S. W. i inšyja, krytykujućy „ideologiju” prelehienta, pakazwali, jak kirunak ideologiczny studenstwu badaj wyključna socyjnalne adradźennje Białorusi z pracownymi masami ŭsieho ŭświeta na podstawie Marksa.

Stud. M. Pieciukiewič i J. Malecki, krytykujućy biezpadaŭnaŭść zakidaŭ starejszemu biał. hramadziaństwu, bo za „hniloŭ” adzinki nia možna lićyć usio hramadziaństwa, wykazujućy bieziologichność referatu, zaznaćyli, ŭto metaj białoruskaha studenstwa, joŭć meta białoruskaha Narodu. ŭkać ideologiju treba u narodzie, jakaja wiadzie da niezaleźności.

Stud. S. Saroka, wystupajućy u krytycy referatu, tolki dapoŭniŭ i paćwierdziŭ dumku prelehienta.

Z hetaha referatu i dyskusii studenskiej młodzi možna baćyć, ŭto nad našaj akademickaj młodziŭdziu apiakujucca dŭwie ćużyja białoruskemu narodowi ideologii, jakija dzieŭ z hary przyhatawanyja, imknucca zaŭćapić biał. masam praz budućuju białoruskuju intelihiencyju: teoriya marksyzmu i teoriya t. zw. białoruska-polskiej sanacyi.

Przy hetym treba skazać, ŭto miż hetymi dŭwiami niebiałoruskimi teoriyami, jakija zawiŭli nad hałowami biał. studenskiej młodzi, u hetych dyskusijach wyjawilisia i ideologija białoruska niezaleźnickaja, jakuju wykazali Stud. M. Pieciukiewič i J. Malecki.

Jak wiŭdać z usiaho hetaha biał. studenskiej młodzi dziełica na try kirunki:

1) kirunak białoruska-niezaleźnicki, 2) radykalny i 3) białoruska-polska sanacyja na ćale z Stud. St. Stankiewičem i S. Sarokaj,

Z RADAWAJ BIEŁARUSI.

Żjezd pioneraŭ. U Miensku adbyłosia „pierŭŭ siebiałoruski żjezd pioneraŭ” (kamunistycznyj dziatwy). Chacia mienskija hazety piŭć ab niahywałym „uzroćcie” kamunistycznych nastrojaŭ pasiarod dziaćej (da 14 hadoŭ), to ŭsio-ż taki musiłi przyznać, ŭto u pionerskiej masie nia ŭsio u paradku. Tam paŭyrujucca „škodnyja” nastroi, jak ŭowinizm (treba razemieć luboŭ da Białorusi) i religijnosć. Duchowienstwu ŭdajacca pieraciahwać(!) na swoj bok nia tolki addzielnych pioneraŭ, ale celyja hrupy. Tak, naprzykład, apoŭnim časam pionery ŭto-raz-to bolej iduć da spowiedzi. Orhan pioneraŭ „Białoruski Pionier” spaŭ z 3000 da 1200 ekzemplaraŭ.

„Nie pasłabić baraćby z prajawami nacynanal-demokratyzmu”. Pad takim kličam „Żwiazda” z dnia 22.IX. drukuje dyskusiju na dakładzie Hurewiča na schodzie aktywu Frunzaŭskaj Arhanizacyi K. P. B.; praz uwieŭ čas dyskusii czytaem tam roznyja napadki na piŭmiennika Zareckaha, profesaraŭ Ihnatoŭskaha, Šypilu i kamisara Balickaha za białoruskija nacynanalnyja tendencyi. Hazeta ŭmiasćaje staćciu: M. Šapawaława, jakaja kanćajecca sławami: ciapietrasnija sprobys idealizacyi drobna-burżuaznych partij niebiaspiećny tym, ŭto jany ciachuć za saboju u ich lohićnym zakańceni rad rewizionskich, nia ŭżytych dla bałŭawizmu, pohładaŭ i imienna ćamu jany pawinny sustrenuć z boku partyi i ŭsiej partijnej sawieckaj hramadziaćci adpawiedny adpor. („Żwiazda” 15.IX.29.)

Taja-ż hazeta 13.IX ŭmiasćaje sprawadzaću sa schodki mienskaha haradzka. part. aktywu. Wystupali prociŭ białoruskaha „nacynanalnah-demokratyzmu” takija „tawaryŭŭ” Frydman, Šapira, Eŭštejn, Bejlina. Proŭwiŭŭcy haworać samli za siabie. A niechta Jeruchimowič pa adresu Żyłunowiča i Balickaha skazaŭ „...ich piesienka ŭpieta. Partija nia daŭć nikomu biaskarna naruŭać jaje pryncypy, jaje liniju.”

Za ŭto „Żwiazda” i „Чырвоная Зьмена” napadae na hazetu „Беларуская Вёска”. Orhan Kompartyi „Żwiazda” z dn. 12.IX napadae na hazetu „Białoruskuju Wiosku” za „pryŭŭpatŭćnyu” i służeńnie wyključna białoruskamu sialanstwu. „Żwiazda” salidaryzujecca z „Čyrownaj Żmienaj”, jakaja piŭa:

„Kaho abŭŭhoŭwywaje „Biał. Wioska”? Da kaho jana pawinna ŭwiartacca? Jasna, ŭto da biadniacka-siaredniackich mas wioski, da batrakoŭ, kałhaŭnikaŭ.

Ale hazeta nia przyznae ich. Jana ŭwiartajecca wyključna da ziemlarobaŭ. Kali wychoćacie pacikawicca da jakich-ŭa biadniakoŭ, siaradniakoŭ? Hazeta adkazuje: „da białoruskich ziemlarobaŭ” Białoruskich, ćujecie, ni pracownych ni biadniakoŭ i siaradniakoŭ, a da białoruskich. I na praciahu amal sta numaroŭ z 3. I ich niŭdzie nia przyznae.”

Jak baćym słowa „Białorus”, „białoruski” nadta niamiłaje mentskim kamunistom.

Nowy paŭtamt u Miensku. Nar. Kam. Poŭtaŭ i Tel. S.S.R.R. adpuŭciŭ 400.000 rub. na pabudowu u Miensku nowaha paŭtamtu na rahu wulic Marksa i Waładarskaha. Raboty paćnucca u krasawiku 1930 h. Raspracowujucca projekt paŭtamtu.

Z niezaleźnaj Litwy.

Żmiena ŭradu u Litwie. U druhoj palawinie minula miesiaca premier litoŭskaha ŭradu prof. Waldamaras padaŭsia u adstaŭku. Stwareńnie i kiraŭnictwa ŭradu prezident republiki darućyŭ J. Tubielisu. Prof. Waldamaras paŭla swajej adstaŭki u hutarcy z przedstawikami zawiŭ, ŭto nia maie na mecie adyćci ad palitycznej pracy i budzie pracawać dalej.

Hadawy żjezd litoŭskaj chryŭcijanskaj demokratycznej partyi. U Koŭni adbyłosia wialiki żjezd litoŭskaj demokratycznej partyi. Na żjezd przybyło wielmi ŭmat siabraŭ i zaproszanych haŭciej. Żjezd postanowił wysłać przywitańnie dla prezidenta republiki.

Fabryka krajowaha superfasfatu. Da hetaj pary Litwa kupala ŭtućnyja hnai zahranicaj, a pieradusim u Holandyi. Ciapiet fabryka „Union” u Kłajpedzie paćala wyrablać krajowy superfasfat. Litoŭski superfasfat ani trochi nia horŭ ad zahranicznaha i znaćna taniejŭ.

Melioracyjnaja praca. Melioracyjnaja praca u Litwie ciapiet adbywajucca u 28 punktach. U 22 punktach u hetym hodzie maie być zakonćana. Na melioracyjnych rabotach da hetaj pary pracawał 7500 rabotnikaŭ. U hetym hodzie było u prajekcie asuŭć 30 tysiać hek., a asuŭyli 40 tysiać, bo minulae suchoje leta spryjala hetaj rabocie.

Wywaz jajak z Litwy. Pawodle ŭradawaj statystyki z Litwy ad 1924 h. da apoŭniaha ćasu wywieziena 347,000,000 ŭtuk jajak na sumu 73,853,600 lit. U hetym hodzie u praciahu traŭnia i lipnia wywieziena 23,100,000 ŭtuk na sumu 4,805,800 lit.

Z Ukrainskaha życia.

Pamior ukraiński historyk. U Kijewie (Rad. Ukraina) pamior ukraiński historyk Lewanid Dabrawolski. Chaćury adbyłosia 20 wieraŭnia s. h. Niaboŭcyk pracawał nad historyjaj Kijewa i Kijeŭŭćyny. Waźniejŭja jaho pracy nastupnyja: „Me-ŭyhirja”, „Zmijewy waly koło Kyjewa”, „Do pytańnia pro dawny zamćyŭća po kyjewskich okolicyach”, „Z kyjewskoi kozoććyny”, „Zoloti worota”, „Polŭskij istoryk Rulikowskij pro kijewŭku zemlu”, „Kyjeŭ ćy Merw” i inŭ.

Kanfiskata „Dila” 1.X. s. h. Ŭlady Lwoŭskaha Haradzka Starostwa skanfiskawali № 218 „Dila” za zamietku „Ne widklyćna rewizija” i za „Perŭuju nowinku za kanfiskatu ukraińskich kalendaroŭ”.

Nowy ŭkraiński biskup. Apostalskaja Stolica u apoŭnija ćasy mianawał a. Iwana Bućko biskupam-sufrahanam Lwoŭskaje dyjecezi. Dr. a. Iw. Bućko da hetaha ćasu pracawał jak rektor Instytutu ŭś. Jozafata. Nawukowyja tytuły maie nastupnyja: doktor Bahasłowija, profesor asnaŭnoj dahmatyki i apolohetyki.

Nacyjanalny Muzej u Lwowie. Ukraiński Nacyjanalny Muzej wielmi ŭybka razrastajecca, ŭto dajecca zaŭważyć za apoŭni miesiac. U miesiacy wieraŭni s. h. przybyło u muzej jak achwiary 229 pradmietaŭ da ahulnaha liku 27,775. Pradmiety pieraważna z haliny carkoŭnej archeologii i wydawniaŭ z historyi mastactwa.

Adbirajuć prawasł. cerkwy. Łucki katolicki biskup ŭwiarnuŭsia da adpawiednych uładaŭ, kab tyja pamahli adabrać peŭny lik praw. cerkwaŭ. Na pierŭym planie staic praw. sabor u Łucku, jaki choćuć zabrać kataliki.

Żjezd ukraińskich hieohrafoŭ. 27 i 28

Arhanizacyja tramwajna-aŭta-ćyhunkawa-ha trestu u Miensku. „Żwiazda” z dn. 27.IX piŭa: przydyum haradzka sawietu abhawaryŭ pytańnie ab paradku kiraŭnictwa tramwajem. Pastanoŭlena stwaryć u Miensku tramwajna-aŭta-ćyhunkawy trest, jaki budzie abjednywać rabotu aŭtakiraŭnictwa i kiraŭnictwa miascowaha transportu. Kanćatkowa wyraŭna pytańnie adzinaha tramwajnaha taryfu 10 kap. za prajezd uwa ŭsie kancy. Raboćym i słuŭżacyŭ skidka 20 proc. 25.IX. z Maskwy wysłana u Miensk 10 tramwajnych wahonaŭ.

Ćiesnata u Miensku. Pawodle wiestak „Żwiazdy” z dn. 24.IX ŭmat nowapryniatych studentaŭ u Mienski Uniwersytet z niastaćy adumysłowych internataŭ przymaŭany naćawać na wahzale. Wiestka maie zahaloŭak „Dawoli naćawać na wahzalach i skwerach!”

Mienski haradzki sawiet zaniaŭsia hetym pytańniem. Pastanoŭlena pamlaŭć 180 studentaŭ u Pamieŭkaŭni b. dekanatu medycynskaha fakultetu.

wieraśnia s. h. adbyŭsia ŭ Lwowie pieršy ŭkraiński žjezd wučyciałoŭ hieohrafi, jakija prybyli na jaho z celaha kraju. Wučaŭnikaŭ na žjezdzie było 76 asob.

Sakolskaje ŭswiaha ŭ Lwowie. 21 i 22 wieraśnia s. h. ukraińskaje sakolstwa ŭswiahała 35 lećcia istnawańnia swajej arhanizacyi, jakaja nazywajecca „Sokoła-Bačka“. Hetaja arhanizacyja maie na mecie wychawańnie ŭkraińskaj moładzi fizyčna i duchowa.

My, Bielarusy, žadajem uspomnienaj arhanizacyi šyrokaha razwicia.

Z Polšcy.

Što budzie? Unutranaje palityčnaje pałažeńnie ŭ Polšcy ŭsio nia jasnae. U apošnja časy adnosiny miž uradam i sojmawaj apazycyjaŭ jašče bolš zawastrylisia. Lewyja i centrowyja partyi abjadalisia dziela supolnaha zmahańnia i majucca padać u Sojmie projekt niedawieru dla sučasnaŭ uradu. Endeki taksama hatowiacca wystupić z prociuradowym projektem.

Ab tym, što polskaja lawicca zdabudzićca na adwahu i wystupić z projektem niedawieru dla uradu, my ćwiardzić nia možam, ale sučasnaja palityčnaja sytuacyja pakazywaje na toje, što palityčny kanflikt miž sojmawaj apazycyjaŭ i uradam pawinien razyhracca na najbliżejšym pasiedzańni Sojmu, jakoje pawodle konstytucyi pawinna być sklikana najdalej 30 h. m. dziela ŭchwaleńnia dziaŭańna budžetu.

Urad usio heta dobra wiedaje i dziela toho nia maie peŭnaści, što prezident nie razwiazha Sojmu i raspiša nowyja wybary.

Chodziać čutki, što Sojm budzie raspušćany, ale nowych wybaraŭ skora nie raspišuć, urad sam źmienić konstytucyju i wybarnuju ardynacyju i tolki tady raspiša wybary. Ale heta tolki dahadki cikawych ludziej. Nichto ničoha nia wiedaje, što i jak budzie. Nia maie wiedama ci znajuć nawet tyja, ad katorych heta ŭsio zależyć. Heta ŭsio wyświelić blizkaja budućnina.

Z zahranicy.

Niamiečcyna. Nahłaja śmierć ministra Štresemana. Dnia 3 h. m. pamior nahłaj śmierćaj niamiecki minister zahrańničnych spraŭ A. Štreseman. Śmierć min. Štresemana jość wialikim udaram dla Niamiečcyny. Niabošcyk swajej umielaj palitykaj wiarnuŭ, pieramožanaŭ u sušwietnaj wajnie, Niamiečcynie naleźnae jej stanowišće siarod eŭropejskich dziaŭaŭ. Štreseman ciešyŭsia pašanaj nia tolki siarod swajho narodu, ale tak-ža i siarod narodaŭ inšych. U zasłuhu za jaho mirnuju dziejaść mieŭ nahrodu Nobela. Tak-ža i siarod h. zw. nac. mienšaścicaŭ min. Štreseman ciešyŭsia sympatyjaŭ, bo byŭ wialikim pryčilnikam sprawy acharony prawoŭ nacyjanalnych mienšaścicaŭ. Min. Štreseman mieŭ 51 hod. Pa profesii byŭ adwokat. Śmierć Štresemana wyklikała wialikaje ŭraźańnie i zahranicaj Niamiečcyny, asabliwa ŭ Anhlii i Francyi.

Z Wilni.

Schod Tymčasowaha Litoŭskaha Kamitetu. Dnia 24 minulaŭ m-ca Litoŭski Tymčasowy Kamitet arhanizawaŭ specyjalnuju schodku siabroŭ K-tu i pradstaŭnikoŭ miascowaha litoŭskaha nasielnictwa. Staršynia K-tu p. Stašys i R. prof. Kraŭjalis, katoryja jezdzi na kanhres nac. mienš. u Żenewu, padziailisia swajmi ŭraźańniami z prysutnymi na schodzie ab pajezdzy ŭ Żenewu i zajawili, što prezidyjum kanhresu nac. mienš. wyraziła zdawaleńnie z pryčyny aktyŭnaha ŭdziału Litwinoŭ u kanhresie.

Zniaćcie kanfiskaty № 17 „Życie Ludu“. Akruźny Sud 20 minulaŭ miesiaca zniaŭ kanfiskatu z Nr. 17 „Życie Ludu“, jaki byŭ skanfiskawany za staćciu „Skutki nieadpawiednaj palityki“. U hetym artykule haworycca ab pałažeńni Bielarusau pad Polščaj.

Śmierć Česława Jankoŭskaha. 6 h. m. pamior u Wilni polski piśmiennik-publicyst Česław Jankoŭski. Da apošniaj chwily żyćcia Č. J. intensyŭna pracawaŭ z piarom u ruce. Da najwaźniejszych jaho tworaŭ zaličajucca monohrafiia pad zaŭha: „Powiat Oszmianski. Materjały do dziejów ziemi i ludzi“ (Čatyr častki. Pieciarburh 1896—1900) Treba zznać, što Č. J. choć rodem byŭ z Bielarusi, adnak daloka stajaŭ ad našaha narodu i jaho patrebaŭ.

Z kraju.

Prezydent Polšcy ŭ Zachodniaj Bielarusi i ŭschodniaj Litwie. U paławinie minulaŭ miesiaca Prezydent Polšcy adwiedaŭ niekataryja miesty i miastečki našaha Kraju. Prezydent polskaj dziaŭaŭ adwiedaŭ Nawahradčynu i Wilenščynu.

Alaksiuk na widoŭni. Z nahody haścina-

DA NAS PIŠUĆ.

JAK NAROD DABIWAJECCA RODNAJ MOWY U KASCIELE I JAK JAHU KRYŬDZIAĆ.

Nowaja Myś, Baranawickaha paw. Choćam pawiedamić Was, što niekataryja našyja parafijanie 2. wieraśnia — padali ks. Biskupu Pinskamu prošbu, kab dazwoliŭ u našym kaściele hawaryć kazańni ŭ našaj rodnej bielaruskaj mowie, ale adkazu aficyjalna da hetaj pary jašče my nie atrymali nijakaha.

Našamu probašcu ks. Madalinskamu byŭšamu na zjeździe ksiandzoŭ u Pinsku, ks. Biskup wydaŭ zahad, kab było abjaŭlena ŭsiej našaj parafii, što kali čto choć, kab hawarylasia pabielarusku nawuka, dyk musić padpisacca na nieklich papierach, katoryja jość ad ks. Biskupa ŭručanyja našamu probašcu, dziela toho, što na našaj prošbie jašče było mała podpisaŭ. Naš ksiondz probašć u niadzielu 8 h. m. abjawiŭ ab hetym u kaściele z ambony i zahadaŭ kab prychodzili padpiswacca da jaho ŭ plabaniju.

My znajućy dobra našaha probašća (jak polskaha „zacietrzewionego endeka“ Šawinista), katory jość wialikim woraham koźnaj bielaruskaj prajawy, umowilisia na plabaniju nia jści padpiswacca, bo mnohija prosta bajalisia, a inšyja nie chacieli jści zatym, što heta adbywałasia na plebanii, a nie ŭ druhim dzie miejsy.

U niadzielu 15 h. m. p. Amila Astapowičanka, Pierachod i I. Łukanski pašli jak delehaty da ks. probašća i zajawili jamu, što na plabaniju padpiswacca ničto nia pojdzie. Tady ksiondz zhadziŭsia tak, što na niadzielu 22 h. m. pastawicca pry kaściele stolik i tam ludzi buduć padpiswacca. Našy delehaty na hetuju prapanowu taksama zhadzilisia. I jašče ksiondz zahadaŭ, kab pry štoliku stajali ludzi: chtoniebudź ad nas, i ad ksiandza, a heta na wypadak, kali čto budzie niahramatny, to kab za jaho padpisacca i kab nia było pry hetym nijakaj ahitacyi.

Pašla hetaha delehaty zajawili ksiandzu, što chodziać u nas čutki, byccam my choćam i damahajemsia ŭwieści ŭ naš kaścioł „bielaruskuju wieru“, ciomnyja ludzi kažuć, što Bielarusy heta jość sekta antykatalickaja, adščapienstwa i herezyja. Delehaty zaprastestawali prociŭ hetych hutarak i zajawili, što heta jość niapraŭdaj. Heta jość wydumkaj ciomnych, niaswiedamych i nawet złych ludziej, waroźa nastroyenych da našaha siarmiaźnaha brata-bielaruska, a naša meta, katoruju my sabie pastawili, jość ślachotnaj i dobrej, Bohu na bolšuju chwalu, a nam usim dziela zbaŭleńnia našych duš, zaśmiahłych biaz rodnaha słowa, dy atručanych niesprawidliwaściami.

Pačuŭšy hetaje naš probašć abiacau, što sam zaprastetuje prociŭ usieho hetaha z ambony ŭ kaściele i ŭ niadzielu 22. h. m. abjawić, što kali čto choć padpisacca na bielaruskija kazańni, to možna budzie padpiswacca pry kaściele. Słowam ksiondz hawaryŭ z našymi delehatami jak najlapiej.

Razwitaŭšyja pojšli delehaty ad ksiandza, čakajućy nastupnaj niadzieli, ŭ katoruju buduć realizawacca našaje wialikaje žadańnie. Pryšla niadziela 22 h. m. pierad Imšoj nawuka. Usie słuchajem z wialikaj cikawaścju. Čutki ab bielaruskaj nawuce razyjšlisia ŭžo daloka, dziela hetaha i ludziej było paŭniutki kaścioł, a da toho jašče pasłużyła pryhoźaja pahoda. Hawaryŭ ksiondz ab sektach antyreligijnych, ab adščapienstwie, herezyjach i h. p. Hetakaja byla tema nawuki. Miż inšym hawaryŭ tak:

„Kaźda źmiana w kościele katolickim jest szkodną“...

„Ksiądz Biskup też może błędzić i tak dużo księży błędzą“...

„Takich księży i biskupów papież wyłącza z kościoła, którzy błędzą“...

„Tylko sam papież może rozpoznać się jakąś zmianą w kościele, bo jest nieomylny“...

A heta ŭsio padwodziŭ tak, kab ludzi zra-

naści Prezidenta Polšcy ŭ Nawahradku byŭ naładžany tamašnimi ŭradoŭcami ŭsiech halin raŭt na jakim, jak dawiedywasia, znajšoŭsia i wiedamy bielaruski palityčny bankrut Alaksiuk, jaki niereprezentujućy z boku bielaruskaha hramadźanstwa anikoha, akramia tolki samoha siabie, mieŭ adwahu pramaŭlać ad imia Bielarusau. Reč wiedama, što Alaksiuk pramaŭlaŭ nie pabielarusku, a papolsku, ale kaho reprezentawaŭ Alaksiuk i čto jaho da hetaha ŭpawaźniŭ, dyk chiba i sam Alaksiuk nia wiedaje.

zumieli, što ŭwiadzieńnie bielaruskaj mowy ŭ naš kaścioł jość „odszczepienstwo“ i herezyja. Pakul nie pasyłali da ks. Biskupa prošby ab ŭwiadzieńni rodnej mowy ŭ naš kaścioł, to nikoli nie hawaryŭ, što moža ks. Biskup „błędzić“ i tak mnoha ksiandzoŭ „błędzą“, a ciapier dawaŭ da zrazumieńnia, što tyja ksiandzy i biskupy „błędzą“, katoryja damahajucca i wydajuć zahad ŭwiadzieńnia rodnej mowy ŭ ŭswiatyniach.

Pa kazańni zajawiŭ, što niekataryja parafijanie padali zajawu da ks. Biskupa, kak skasawać polskuju mowu ŭ našym kaściele, a ŭwieści bielaruskuju, to mieŭsia być siańnia pastaŭleny stolik pry kaściele dziela zborki podpisaŭ, ale jak dawiedaŭsia ad niekulkich asob, što tam ŭžo biez jaho žbirali podpisy i majuć biez jaho pasłać da ks. Biskupa, to hetaha stolika ŭžo nia budzie pry kaściele, a kali čto zachocza padpisacca, to niachaj prydzie da jaho na plabaniju...

Woś jak „pratestawaŭ“ naš probašć prociŭ tych fałšywych čutkaŭ, ab katorych ja ŭspaminaŭ wyżej.

My hetakaj niesprawidliwaścju ad našaha probašća nie spadziawalisia, bo nijakich podpisaŭ, akramia pieršaj našaj prošby da ks. Biskupa, my nia žbirali, čakajućy da ŭspomnienaj niadzieli, kali jany mielisia być žbiranyja pry kaściele.

Ciapier ja dawiedaŭsia, što buduć pisać da ks. Biskupa, ci kudy niebudź pratest, što nia choćuć u našym kaściele bielaruskaj mowy.

Hetaja rabota, moie zdajecca, wychodzić i z plabanii, ale haworać, što heta budzie rabić „Zarząd“ III-go zakonu.

Hety самы „Zarząd“ i haworyć, što ks. Biskup „błędzi“ bo wydaŭ zahad kab sabrali bolš podpisaŭ na bielaruskija kazańni i tak jašče śmat čaho čuŭ, što trudna i apisać usio.

Woś jak trudna nam zmahacca za swaju rodnuju mowu. Nam zdajecca, što sama sprawidliwaść wymahaje, kab my zdabyli dla siabie prawy. Niachaj budzie sabie dla palakaŭ polskaja, ale dla bielarusau pawinna być bielaruskaja.

T a m a š n i.

Abwiestka.

Urad Bielaruskaha Studenskaha Sajuzu hetym padaje da wiedama swaich siabroŭ, što ŭ čaście da 1 listapada b. h. adbudziecca pierarehistracyja ŭsiech siabroŭ Sajuzu.

Zhodna z hetym, usie siabry musiać u wyšejkazanym čaście złażyć na ruki Sekretara Sajuzu kal. St. Stankiewiča specyjalnaja deklaracyi, jakija možna atrymać u Sekretarjacie Sajuzu pry Ludwisarskaj № 1—19.

Usie tyja, jakija nie padparadkujucca wyšejšaj pastanowie, nia buduć uwaźanyja za siabroŭ Sajuzu.

UWAHA! Uradawańnia ŭ Studenskim Sajuzie adbywajecca ŭ dni: Paniadzielki, Sierady i Suboty ad 5—7 h. wieč.

Staršynia Sekretar
(—) M. Skialonak (—) St. Stankiewič

BIEŁARUSKAJA KNIHARNIA

„PAHONIA“

Wilnia, Ludwisarskaja № 1.

PRADAJE:

Školnyja padručniki dla pačatkawych i siarednich škol, jak bielaruskija, tak i polskija. Twory bielaruskich paetaŭ i piśmieńnikaŭ. Kniźki ab haspadarcy, sceničnyja twory, usie bielaruskija časopisi, wychodziaćyja ŭ ilni, hadawiki roźnych raniej wychodziaćych bielaruskich hazet, kancelarskija, školnyja i piśmiennyja pryłady, paštoŭki i roźnyja hulni i inš.

Zakazy z prawincy spaŭniajucca čutka i akuratna pašla atrymańnia ŭsiej waraści zakazu, abo nakładnoj plataj za pabrańniem pa atrymańni treciaj častki waraści zakazu.

Dla kniharniaŭ dajecca škidka.
Pierasyłka knih na kość zakazčyka.

Hramadźanie, uwaźajcie! Kniharnia „Pahonia“ z Zawalnaj pieraniesiena na nowy adras: Wilnia, Ludwisarskaja Nr. 1.